

Sanata Gönül Verenler

Bir Cerrahın "İçindeki Gökkuşığı"

Op.Dr. Ceyhun İRGİL

Bursa Ali Osman Sönmez Onkoloji Hastanesi

Cerrahiye "sanat" haline getirenler, "ektomi" dışındaki ameliyatları geliştiren, yapan ve kendi melodilerini bulanlardır" diyen bir doktor, hem mesleğinde hem özel hayatında yaşamının tüm alanlarında armoniyi arıyor. Her ne kadar müzik için kabiliyeti olmadığını söylese de insan içten içe "acaba mı" diyor? Çünkü fotoğraf çekiyor, sergilere katılıyor, Kent Müzesi ve Sağlık Müzesi kuruyor, kendince yazdığı şiirleri eşi kitap haline getiriyor, köşe yazarlığı radyo-televizyon proglamları ile birleşiyor, dahası bütün bunları hep birşeylere katkı olmak için yapıyor. Bu durumu bize kendisi açıklıyor. Sanatla ilgilenmek, bu uğurda çalışmak, "insan olmak" için bir "DERİNLİK MESELESİDİR"...

Röportaj: Kemal YÜKSEL

ACME: Öncelikle ailenizde sanata ilgisi olan kişiler var mıydı merak ediyoruz, sizi bu farklı alanlarda keşfeden yönlendiren itici sebepler nelerdi?

Dr.Ceyhun İRGİL: Ailemde müzik ile ilgilenenler vardı. Dedem ve babam keman ve akordeon kullanabiliyordu. Bazı aile üyelerimiz profesyonel düzeyde telli sazlara hakimdir. Ancak ben ve

kardeşlerim müzik yeteneği konusunda "yeteneksiz" denecek kadar yetenekliyiz. Çok ilginçtir ki, benim ilgi duyduğum sanat dalları ailemin hiç ilgi duymadığı, ilgilenmediği hatta haberdar olmadığı sanat dallarıdır. Bu ilgi ailem ile değil daha çok çevrem ve arkadaşlarım aracılığıyla gelişmiştir.

ACME: Avrupa'da ve ülkemizde akademik alanda yaptığınız çalışmalarla birçok defalar birincilikler ve ödüllere sahip oldunuz. Elde ettiğiniz başarılarla rağmen hala devam ediyor olmanız nedeniyle sadece başarı için yola çıktığınızı söylemek hata olur galiba?

Dr.Ceyhun İRGİL: Başarılı olmak için çalışmıyorum. Çalışmak benim için hobi, hatta saplantı düzeyinde bir tutku. Biliyorum pek sağlıklı bir yaklaşım değil, ama yapacak bir işim, hedefim yoksa kendimi "yararsız" ve "sorumsuz" hissediyorum. Hayat ilkem, "umut kalacağına, emek kalsın". Bu nedenle kafama koyduğum ve inandığım yolda ne pahasına olursa olsun yürüme kararlılığı ve sabrım dışında sırım ve sermayem yok. Başarı, başarılı olmak arzusu ile değil, tamamen emek ve çalışmak ile olur. Çalışmadan, emek harcanmadan gelen başarılar nadir olur ve devamlılık göstermez. Bir kere tutturabilirsin şans olur, ikinci kez mucize, üçüncü kez ve sonrası emek ve çalışmadır.

ACME: Diğer çalışma ve sorumluluklarınızın hepsini biraraya getirdiğimizde tek başınıza bir ekip gibi çalışıyorsunuz. Duygularınız, vücudunuz ve beyniniz bu ekibin en önemli karakterleri olduğuna göre kahramanınız han-

gisi, neden?

Dr.Ceyhun İRGİL: Laf olsun diye söylemiyorum, Özgürlüğüm tek gücümdür. Yapı olarak kimseye, kuruma, devlete, derneğe, kulübe bağlı olmayı beceremiyorum. Ama buna karşın, dehşetlere değil "ortak akıla" inanırım. Ama başlatacak bir fikre veya fikir için çalışacak bir kişiye gereksinim varsa, bu sorumluluğu almaktan veya özveri göstermekten kaçınmam. Öncü olma derdinden çok, çalışacak bir iş olsun derdindeyim.

Emeğe inanırım. Dedikodu, mucize, ayrıcalık, kayırma gibi emeği ikinci plana alan konulara inanmam, ilgilenmem.

Ekip çalışmasına inanırım, kimse yalnız başaramaz. Bu konuda şanslı sayılırım, çevremde genellikle hep iyi insanlar oldu. Bana inanan insanlar nedeniyle hep daha çok çalışmak zorunda hissettim kendimi.

Örnek alınacak kahramanım çok. Dünyanın tanıdığı bir çok ünlü herkesin bilinen şablon kahramanlarıdır. Ama benim gerçek kahramanlarım yaz sığağında tarlada çalışanlar, inşaatta harç karan yaşlı ameledir. Fantastik ve romantik bulabilirsiniz, ama işine ve rızkına odaklanarak "artı değer yaratmanın" tek yolunun "emek ve çalışmak" olduğuna inanarak, "karşı esen tüm rüzgarlara" ve "tüm engellere" rağmen en önde koşan, direnen adamlardır benim kahramanlarım.

ACME: Fotoğraf makinenizden baktığınızda dünya, hekim gözlerinizden ne kadar farklı?

Dr.Ceyhun İRGİL: Fotoğrafın gözü ve bakışı "gerçektir" ve adı üstünde "katıksız" objektiftir.

Hekimlik biraz bilgi, yetenek ama çokça "insanlıktır". İnsansanız gözünüz

"katı gerçeklikle" bakmaz. "İnsan Hekim" düşünür, üzülür, sever, merhamet eder, farklı bakmaya, karşındakini anlamaya çalışır, oysa fotoğraf makinası "merhametsizdir" gördüğünü çeker. Fotoğrafta neyseniz, o çıkar...

ACME: Kendinizi ifade şekillerinin çok yönlü oluşu, yoğunluğunuz, duygularınızı içinden çıkılmaz hallere ittiği oluyor mu, hata payınızı ne kadar etkiliyor?

Dr. Ceyhun İRGİL: Her zaman söylediğim bir şey var; artı değer yaratma çabanız varsa, sıra dışı davranmalısınız. Sıra dışı davranırsanız, "kara koyun" olma olasılığınız çok yüksek. Toplum ve meslektaşlarınız, hoşgörü ve geniş görüşlere sahip değilse, en kolay yolu seçer; kendilerine benzemeyeni dışlar, suçlar, lanetler veya en azından onu "mürteci" yok olmadı "meczip" ilan eder. Orada artık yüreğiniz ve omurganız devreye girer. Omurgan ne kadar sağlamsa o kadar dayanırsın. Yoksa eğip büküp sizi "benzetirler". Hayat insanı öğütüp, çiğneyen bir şey. Hayatın içindeki "sıradanlara" dayanmak, direnmek kolay iş değildir. Hem direnecek-

sin, hem de "sıra dışı" işleri kabul etti-receksin. Bu yorucu bir süreç. Sağlam bir alt ve üst yapınız ve aileniz, çevreniz yoksa sizi eğerler, bükürler, çok zorlarsanız kırıp, parçalarlar.. Artık ne kadar dayanabilirsen. İnatçılığın gereği yok, ama inandığınız bir yoldaysanız ve kararlıysanız "asla vazgeçmemelisiniz".

İşte bu yolda yalnızlık ve gençlik, deneyimsizlik hata yapmanıza neden oluyor. Benim hayatım yapılmış hatalarla dolu, bunlardan çok şey öğrendim. Ama çok şanslıydım çünkü bütün hatalarımda zarar gören hep kendim oldum, "başkasına zarar veren hata yapmamak için" sahip olduğum her şeyden vazgeçebilirim. Bu konuda saplantı düzeyinde endişeliyimdir. Temel hekimlik ilkesi, "Primum non nasere" (Önce Zarar Verme).

ACME: 2005, 2006 ve 2008 yıllarında Kanser Hastaları yararına kişisel fotoğraf sergileriniz oldu, şiir kitabınız "İçimdeki Gökkuşluğu"nu da yine kanser hastalarının yararına yayınladınız. Farklı çalışmalarınız da devam etti. Neticesinde 2005 Junior Chamber International (Genç Mütessesbiler) "Kişisel Başarı Ödülü" ile 2005 Türk Tabipleri Birliği STED Fotoğraf Yarışması Büyük Ödülü, Sergi Ödülü ve Başarı Ödüllerinin sahibi oldunuz. Bütün alanları bir tek iş gibi mi değerlendiriyorsunuz? Hepsi bir arada nasıl oluyor?

Dr.Ceyhun İRGİL: Bu tamamen zaman ayırma meselesi. Öncelik konusu. Ben arkadaşları tarafından "inek" ve "ot" denecek bir hayat tarzı sürdürüyorum. İskanbil kağıdı oynamayı, briç oynamayı, bilgisayar oyunu bilmem, çalışmaktan bunlara zaman ayıramadım.

Sonuçta oynayanları ve sevenleri de eleştirmiyorum. Ama bu bir öncelik ve zaman ayırma konusu. Belki de en çok aileme teşekkür etmeliyim, çünkü en çok onların zamanını çaldım

ACME: Ne kadar süre daha bu şekilde devam edeceksiniz?

Dr.Ceyhun İRÇİL: Çalışabildiğim, aklımın yettiği, yüreğimin çarptığı sürece.

ACME: Tıp alanında halkı bilinçlendirme çalışmalarında sanata ne kadar yer verilmeli?

Dr.Ceyhun İRÇİL: "Tıp Sanatı"nın temel malzemesi, insandır. Konu insan ise sanat kaçınılmazdır. "Alta bir delik, üstte bir delik" "canlı" olarak yaşayabilirsiniz, ama "insan" olmanın gereği "düşünmek", "düşündüğünü ifade etmek", "ifade ettiğini yapmak", "yaptığını sunmaktır".

Bazı insanlar için sanatla uğraşmak, ödül almak, başarı, kariyer yapmak, başkan olmak, ünlü olmak, eser yaratmak bir "YÜKSELTİ MESELESİ" olabilir. Benim için sanat ile ilgilenmek, bu uğurda çalışmak, "insan olmak" için bir "DERİNLİK MESELESİDİR".

ACME: Ülkemizin cerrahi müdahale konusundaki en başta gelen problemleri nelerdir konuyla ilgili neler yapıyor, bizi bilgilendirir misiniz?

Dr. Ceyhun İRÇİL: Çururla söyleyebilirim ki, ülkemizdeki cerrahi düzey Avrupa'nın ötesindedir. Amerika ile yarışır. Hayranlıkla izlediğim, imrendiğim meslektaşlarım o kadar çok ki, insan gurur duyuyor. Teknolojik ve beceri olarak sorun yok. Cerrahideki temel

sorun, insanidir. Mesleki çekememezlikler, rekabet ve buna eşlik eden devlet engelleri işi daha zor kılıyor.

Cerrahi zaten "doğüstü" ve "kadere karşı bir iştir". Düşünün apandisit oldunuz, eğer bu kaderiniz ise "öleceksin", "miden delindi" tamam buraya kadar. Cerrah bu gidişatı ve kaderi değiştiren adamdır, yaptığı zaten "normal değil". Üstelik yapılan işin yarısı sana ait. Diğer yarısı hasta ve hasta yakınlarına bağlı. Kurtulursa "Allahtan", işler ters giderse "cerrahtan"...

Bu yasal düzenlemeler, kısıtlamalar, dayatmalar devam ederse 10 yıl sonra sizi ameliyat edecek yürekte ve yetenekte cerrah bulamayabilirsiniz. Sabaha kadar nöbet tutan, gece icapçı kalan, mecburi hizmete giden, acilde dayak yiyen, cerrah olmak için ailesinin katkıları ile 30 yıl harcayan adama "sıradan memur" muamelesi yapıp, onu özgürleştirmezsen geleceğin cerrahları "analitik zekadan yoksun devlet memuru olur". Bu cerrahlar ancak "cerahat akıtır", cerrahi sanatı gibi yaratıcı bir işi yapamazlar...

Üniversitelerin ve cerrahi hocalarının, hoca kıvamındaki "deneyimli ağabeylerin" özgür, kendine güvenen, cesur, yürekli, "adam gibi adam cerrahlara" sahip çıkması, desteklemesi lazım.

Aksi takdirde bir gün onları da ameliyat edecek "adam gibi cerrah" bulamayacaklar...

Cerrahi innovasyon yeteneği gerektiren bir iştir. Statüko zekalı, sanatın imbiclerinde damıtılmamış adamlar cerrah olursa, gelecekte sadece "ektomi" ameliyatları yapabilen eli bıçak tutan "kasaplar" yetişir. Cerrahiye "sanat" haline getirenler, "ektomi" dışındaki ameliyatları geliştiren, yapan ve kendi melodilerini bulan-

lardır. Başkalarının notaları ve melodileri ile "hep aynı şarkıyı söylersiniz". Şarkınız ne kadar güzel ve coşkulu olursa olsun, birkaç tekrar sonrası sıkıcı olur.

ACME: Anlaşılması gerçekten çok zor olan trajikomik hasta hikayelerinin yankısı hala devam ediyor. Sizin hayatınızda mizah ne kadar etkili?

Dr. Ceyhun İRÇİL: Bu hasta öyküleri meselesi maalesef yanlış anlaşılmiş bir konu. Ama sizin sayenizde bir gerçeği açıklama fırsatı buldum. İnternette gezen ve benim "hasta öykülerini kitap haline getirdiğim" bilgisi, tam bir internet yalanıdır. Maalesef sanal alemin böyle bir tehlikesi var. Her okuduğunuza inanmayın.

Benim bir halk toplantısında anlattığım konferansa dinleyici olarak katılan gazeteci bir arkadaş bu öyküleri metin haline getirip, internette yayınladı. Sonrası koptu gitti.

Ancak bu öyküler gerçektir ve maalesef tüm meslektaşlarımın başına bunlardan daha komik olaylar da gelmiştir. Ama bunları doğal karşılamak lazım, insanların hiç bilmediği bir alan ve konuda gelişen "diyalog"da orta oyunu tarzı komiklikler kaçınılmazdır.

ACME: Bursa Kent Müzesi Kurulumu'nda buldunuz. Ayrıca Sağlık Müzesi kurma fikri sizde nasıl oluştu bunun hikayesinden bahsedermisiniz?

Dr.Ceyhun İRĞİL: Erdoğan Bilenser'in Bursa Belediye Başkanlığı döneminde, Kent Müzesi kurucular kurulunda görev aldım ve zevkle çalıştım. Öteden beri toplumların belleklerini yitirdiğini düşünürüm. Bilgi toplumu olmanın ve kültürü korumanın en iyi yolu "bilgiyi ve anıları" saklayıp, biriktireceksin. 5000 yıllık Anadolu topraklarında 200 yıllık dokümantasyon yok. 250 yıllık Amerika'da 249 yıllık bilgi ve belge var. Düşünün her gelen nesil "taş devri gibi" her şeyi yeniden bulmak ve anlamak zorunda. Hani bilgi birikimi?

Müze bizde "eski püskü" bir şeydir. Hatta beğenmediğimiz, eskimiş herşey için "müzelik" tabirini kullanırız. Yani "müze anlayışı" sakattır bizde. Oysa müze; arşivdir, sanattır, anılardır, tarihtir ama en önemlisi "toplumun hafızasıdır". Müzeciliğin gelişmeyince hafızan "balık hafızası" oluyor. Hafızan "balık hafızası" olunca hayatında böyle "sazan gibi" geçiyor. Sazan gibi yaşayınca, tüm mevsimlerin "hazan" oluyor.

İlk Sağlık Müzesi Edirne'de kurulmuştu, ben de Osmanlı'nın, ilk tıp fakültesini kurduğu başkenti Bursa'da da bir "sağlık müzesi" olmalı diye düşündüm. İlk kuruluşu yaptık ve orada kaldı. Sağlık Müdürlüğü sahip çıkmazsa "Türkiye'nin ikinci ama en hızlı kapanan sağlık müzesi olacak". Maalesef bu ülkede doğurmak kolay, yaşatmak, büyütmek zor. "Hamile bırakmak" için adam ara kuyruk olur, "evlatlık edinmek" için ara bakalım, kaç babayığit

bulabileceksin.

Son bir şey anlatayım, ailecek Bursa'da eşimin dedesinin anısına Ömer Mercan Halk Kütüphanesi yaptırıldı. Devrin Kültür Bakanı gelip açtı. Konuşmalar, nutuklar. Geçenlerde bir ihtiyaç var mı ? diye uğradım, kapatmışlar. Koca bina bomboş, ne oldu diye soruşturdum. "Eleman yok" diye koca kütüphaneyi kapatmışlar. Bu bağış yapan insanlara, anılara hakaret değil mi? Bu devletin "masum bağışçı insanları" dolandırmaması değil mi?

Kısacası çok dertliyim ve kırgınım bu konuda.

ACME: Yaptıklarınızın karşılığını bulabildiniz mi?

Dr.Ceyhun İRĞİL: Evet buldum.. Beklediğim karşılık, insanların ve ihtiyaç sahiplerinin memnun olması ve takdiri idi. Bu konuda şanslıyım, sağolsunlar halk her zaman takdir etti. Kendini bilen, kompleksiz, kendine güvenen insanlarla her zaman olumlu ve birbirini büyüten bir ilişkim oldu. Çok az sayıda kiskanç, kompleksli, hazımsız insanla karşılaştım. Ama ne yapalım , onlarda hayatın içinde bir gerçek.. Onlar olmasa "dostlarımın ve arkadaşlarımın" kıymetini anlayamazdım.

ACME: Kişisel fotoğraf sergilerinizle amaçlarınıza ulaştığınızı

söyleyebilir misiniz, genel anlamda yaklaşımlar umduğunuz gibi oldu mu?

Dr. Ceyhun İRĞİL: Sergiler amacına ulaştı. İlk serginin geliri Bursa Meme Hastalıkları ve Onkoloji Derneği'ne, ikincisi Bursa Kanseri Savaşı Derneği'ne, üçüncü sergi ise Onkoday Derneği'ne verildi. Ama ilginçtir hangi derneğe yardım etsem, diğeri düşman

kesildi. Ama buna da alıştım. Bu işleri yaparken "ortadoğu'da yaşadığımı unutmayacaksınız". Ortadoğuda en tarihsel gerçek; iyilik yaptığın kişilere dikkat et. Sana en büyük kötülük en yakınından, en çok yardım ettiklerinden gelir. Bu tarihsel gidişatı değiştirecek gençler ve insanlar elbette gelecek.

ACME: "İçimdeki Gökkuşaağı" adlı şiir kitabınızın baskıya geçiş sürecine kadar yaşadıklarınızdan bahsedermisiniz?

Dr.Ceyhun İRĞİL: Ben şair değilim. Bu şiirlerin çoğu eşime yazılmış notlar halindeydi. Sağ olsun eşim Emel hanım bunları, bana da sürpriz yaparak kitaplaştırdı. Aslında böyle bir niyetim yoktu. Ama Kanseri Derneği'ne gelir olacak diye, kendi imkanlarımız ile bastırdık ve verdik.

ACME: Kitabınızın adı sanki sizi tarif ediyor rengarenk bir kişilik. Kendinizi anlatma konusunda hiç sıkıntıya düştüğünüz oldu mu?

Dr.Ceyhun İRĞİL: Olmaz mı! Hatta hiç kendimi anlatamadığımı düşünürüm sık sık. Belki bu nedenle, özellikle genç iken çok anlatma ihtiyacı duyuyor insan. Gençlik yıllarınızda hep kendini anlatma, yanlış anlaşılma kaygısı ile konuşuyor, konuşuyorsunuz. 40

yaşında anladım ki, çok konuşmanın ve açıklamanın yararı yok. "Karşınızdakinin ALÇISI DOĞRUSU İLE, DOĞRUSU ALÇISI İLE ORANTILI"... Yani daha bir Anadolu dili ile; cahil, önyargılı, sonyargılı insanlarla ile konuşmak eziyettir, gereksizdir, yararsızdır.

En iyisi "yaptığımız işler". Hayata bakışımız, yaptıklarımız, arkanızda bıraktıklarınız en iyi konuşma yolu. Ben insanları "yaptıkları" ile değerlendiririm, duyduklarımın, dedikoduların, başka insanların yargılarının önemi yok. Kendim bakar karar veririm. Kendi aklım fikrim ile karar veririm. Ama kabınız boş ise, analitik zekadan yoksunsanız başkalarının akli ve fikri ile "dolduruşa" gelebilirsiniz.

ACME: Bizimle paylaşabileceğiniz şiirleriniz var mı?

Dr. Ceyhun İRÇİL:

bu coğrafyada dostum
bunca sürüngenin arasında
çok tehlikelidir uçmak.

hüzünlü bulutlara,
mayınlı tarlalara aldırmayacaksın.
sancılıdır her doğum
inandığın yoldan ayrılmayacaksın.
çamur, iftira ve alayla
karşılaşacaksın her durakta,
başın ve omurgan dik duracaksın.
yaşam denen bu ırmakta
yaprak değil,
ırmak olacaksın.

ACME: Bu çok yoğun yaşam temponuz aile düzeninizi ne kadar etkiliyor?

Dr. Ceyhun İRÇİL: Olumsuz etkiliyor ama eşim ve kızım çok olgun ve anlayışlı insanlar. Her zaman bana destek

oldular, onlar olmasa hiçbir işi tamamlayamazdım.

ACME: Şiirleriniz ve resimleriniz dışında farklı ilgi alanlarınız ve zaman harcadığınız alanlardan bazıları radyo ve televizyon kuruluşunda bulunmanız ayrıca köşe yazarlığı yaptığınızı biliyoruz?

Dr. Ceyhun İRÇİL: Tüm bu uğraşlar aslında "hayır" diyememekten. Biraz bir şeyler yapınca, bu kez talep geliyor. "Hayır" demek çok zor benim için... Hatta önemli bir zayıflık maalesef.. Birazda sorumluluk duygusu. Sizden bir şey istenince, yapabileceğiniz bir şey varsa, "hayır yapamam" diyemiyorsunuz. Sonuçta hiçbirini profesyonel olarak yapmıyorum. Çoğunda temel amaç topluma bir şeyler vermek. Bu halk seni okutmuş ve yetiştirmiş, sizden bir şey istenince "bencil ve cimri" davranmak doğru değil. Bilgi ve birikim paylaşmak içindir.

Ayrıca Latince "doktor", "öğretmen" demektir. Yani doktorun temel görevi öğretmektir. Eğer biliyorsanız, heybenizde paylaşabileceğiniz ne varsa, kararınca kararınca paylaşmalısınız. Benim anlayışım bunu gerektirir. Çoğu kez karşı koymakla birlikte, toplumsal

amaçlı ve karşılıksız olmak koşulu ile elimden geldiğince, aklım erdiğince elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Toplumla paylaşılmayan bilgi ve sanat "divan edebiyatıdır". Ben "divan edebiyatını" reddetmem ama "halk edebiyatını" daha çok severim. Halk edebiyatındaki temel fark "sanat halk içindir".

ACME: İşleriyle ön plana çıkmak isteyen biri olarak yaşam biçimini kendinize örnek aldığınız sanatçılar veya insanlar var mı?

Dr. Ceyhun İRÇİL: Çok örnek var. Hepsi ayrı bir değer. Ama Atatürk'ün Bursa Milletvekili, şair, tarihçi, radyolog, bestekar, sporcu, yazar Dr. Osman Şevki Uludağ (ki kendisi Uludağ'ın da isim babasıdır) özel bir adamdır. Üretmiş, üretmiş ve sessiz sedasız ayrılmıştır dünyadan. Çanakkale'deki her adam gibi, özellikle topluca şehit olan hekimler, penisilini bulan Dr. Fleming, ilklere soyunma cesareti gösteren tüm cesur adamlar, devrimciler benim için örnek alınacak kişilerdir.

ACME: Türk Tıp dünyasının değerli çalışanlarına bizim aracılığımızla söylemek istediğiniz şeyler var mı?

Dr. Ceyhun İRÇİL: Sağlık sektörü ve hekimler zor günlerden geçiyorlar. Bu küreselleşmenin "hekim ve sağlıkla sınavıdır". Bu sınavda sınıfta kalmamanın tek yolu, dayanışma ve birlik içinde, diri ve canlı olmaktır. Tekelleşme yolundaki sağlıktaki sıkıyönetim ve dikta uygulamalara karşı en kesin ilaç, meslek onurumuzu, birbirimizin onurunu korumaktır. □